

РОЛЬ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН У ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ (НА ПРИКЛАДІ В'ЄТНАМУ)

Кузнєцова Наталія Володимирівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародних фінансів

Навчально-наукового інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У другій половині двадцятого століття (переважно 60-80-ті рр.) в азійському регіоні серед низки країн, що розвиваються, виокремилася невелика група країн, що надзвичайно активно розпочали процеси індустріалізації та структурної перебудови своїх економік, в тому числі за рахунок залучення великих потоків іноземного капіталу. До нових індустріальних країн (НІК) Азії увійшли Південна Корея, Гонконг, Сінгапур і Тайвань. Вони отримали назву «азійські дракони» за їх високі темпи економічного зростання, промислового розвитку та експорту. Економіки цих країн стали найбільш успішними моделями експортної орієнтації і досягли значних результатів в створенні обробної промисловості та соціальному прогресі. Вищезгадані країни прийнято відносити до НІК першої хвилі. З часом їхню модель економічного розвитку почали запроваджувати ряд інших азійських країн, так званої другої хвилі НІК Азії – Малайзія, Індонезія, Філіппіни, Таїланд, а згодом і В'єтнам. В 80-90 ті рр. двадцятого століття ці країни почали фактично копіювати основні етапи розвитку НІК першої хвилі, користуючись тим, що останні на цей час втратили свої колишні порівняльні переваги, і в першу чергу, це стосується працевісних галузей промисловості.

Серед НІК першої хвилі можна виділити дві підгрупи країн. До першої належать Малайзія, Індонезія та Таїланд. Ці країни мають довгу історію залучення ПІІ та стимулювання діяльності експортно-орієнтованих БНП. За обсягом припливу нових прямих іноземних інвестицій Малайзія та Індонезія поступаються серед нових індустріальних країн Азії тільки Сінгапуру та Гонконгу та значно випереджають навіть Південну Корею та Тайвань. Вже в середині 90-х років в Гонконзі було розташовано 6 300 філіалів, в Південній Кореї – 11 500, в Сінгапурі – 24 000, на Тайвані – 2 800, в Малайзії – 15 500, на Філіппінах – 14 800 [1]. Що стосується НІК другої групи, то за допомогою багатонаціональних компаній ці країни, особливо Малайзія, значно змінили структуру економіки та експорту, і поступово

переносять акцент на розвиток капіталомістких виробництв із середньою складністю технології. В іншій підгрупі НІК другого покоління, яка включає Філіппіни, В'єтнам та Шрі-Ланку, обсяг операцій БНП значно менший, хоча В'єтнам дуже швидко збільшує щорічні припливи та загальний акумульований обсяг прямих іноземних інвестицій. БНП переносять в ці країни виробництво працемісткої продукції, оскільки робоча сила тут набагато дешевше ніж в НІК першої хвилі. Приток ПІІ в НІК Азії відбувається як в формі інвестицій в нове виробництво так і в формі придбання існуючих підприємств в наслідок угод злиття і поглинання.

Середньорічні темпи зростання ВВП В'єтнама за останні роки перевищують 7 %, що перевищує показник більшості азійських країн. В'єтнам розглядають як країну з великим потенціалом і можливостями для іноземних інвесторів. За 2017–2021 рр. притік прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до В'єтнаму у середньому складав 15 млрд дол. США з рекордним рівнем у 2021 р. у 19,74 млрд дол. США. В цілому В'єтнам за останні 10 років отримав 241,6 млрд дол. США ПІІ [2].

ПІІ продовжують відігравати ключову роль у підтримці економіки країни. Уряд як на центральному, так і на муніципальному рівнях активно сприяє залученню ПІІ та проводить ефективну політику регулювання. Основна частина ПІІ надходить через створені в країні спеціальні економічні зони (СЕЗ). Міністерство планування та інвестицій (МПІ) є національною установою країни, що відповідає за регулювання та сприяння іноземним інвестиціям. Процес затвердження МПІ включає: 1) оцінку правового статусу та фінансової стійкості інвестора; 2) сумісність проєкту з довгостроковими та короткостроковими цілями уряду щодо економічного розвитку та державних доходів; 3) технологічну експертизу інвестора; 4) охорону навколишнього середовища тощо [3].

В'єтнам використовує СЕЗ як для розвитку певних секторів промисловості, так і для розвитку певних територій. Наприклад, зараз заохочуються проєкти у сфері високих технологій, захисту довкілля, наукових досліджень, розвитку інфраструктури, переробки сільськогосподарських і морських продуктів, виробництва програмного забезпечення та відновлюваних джерел енергії. Сьогодні МПІ В'єтнаму визначає 260 СЕЗ, серед яких найбільший інтерес викликають зони промислового експортного виробництва та індустріальні парки. Всі СЕЗ сконцентровані у трьох ключових економічних зонах, таких як Північна СЕЗ, Центральна СЕЗ та Південна СЕЗ.

Північна СЕЗ складається з семи провінцій: Ханой, Хайфон, Бакнінь, Хайдуонг, Хун Єн, Вінь Фук та Куанг Нінь. Підприємства СЕЗ зосереджені на виробництві електроніки, високотехнологічної продукції та машинобудуванні. Цей район наразі вважається пріоритетним для

інвесторів, які розглядають стратегію China-Plus-One. В'єтнам зайняв своє місце у цій програмі завдяки двом основним факторам: конкурентоспроможна вартість робочої сили та близькість до другої за величиною економіки світу – Китаю.

Центральна СЕЗ складається з п'яти провінцій: Тхуа Тх'єн Хює, Дананг, Куанг Нам, Куанг Нгай і Б'єн Д'єн. Цей регіон орієнтований на розвиток легкої промисловості, харчової промисловості, виготовлення будівельних матеріалів, переробки паперу та лісової продукції. Основні напрямки розвитку Центральної СЕЗ включають активізацію розвитку таких галузей, як нафтовидобування, газова індустрія, суднобудування, логістика та інші високотехнологічні галузі.

Південна СЕЗ – найактивніша економічна зона в країні, що складається з восьми провінцій: Хошимін, Б'єн Дуонг, Донг Най, Лон Ан, Ба Р'єа – Вунг Тау, Б'єн Фуок, Тай Н'єн і Т'єн Д'єн. Дана зона розглядається як центр гумової, пластмасової і швейної промисловості. Крім того, цей регіон займається машинобудуванням та металургією [4]. Сильною стороною цього району є різноманітність економіки, регіон наділений різноманітністю сировини та людських ресурсів. СЕЗ відома як головний промисловий центр, що приваблює найбільші ПІІ завдяки сприятливому інвестиційному клімату.

У В'єтнамі існує ряд стимулів, які заохочують іноземні інвестиції залежно від різних факторів, у тому числі регіонального профілю. Податкові пільги включають звільнення чи зменшення податку на прибуток підприємств, податку на додану вартість (ПДВ) та імпорتنних тарифів на певні періоди та надаються залежно від напрямків діяльності та місця розташування підприємства. Для нових інвестиційних проєктів на територіях зі складними соціально-економічними умовами, в економічних зонах і високотехнологічних зонах встановлено пільговий податок на прибуток у розмірі 10% строком на 15 років.

Пільговий податок на прибуток діє протягом усього періоду діяльності для компаній, які працюють у сферах освіти та навчання, охорони здоров'я, культури, спорту та навколишнього середовища. Інші знижені ставки включають 15% і 17% для підприємств, які займаються фермерством, розведенням, переробкою сільськогосподарської продукції. Великі виробничі проєкти з інвестиційним капіталом 258 тис. доларів США або більше з мінімальним доходом 430 млн доларів США на рік протягом принаймні трьох років після першого року діяльності також мають право на податкові стимули. Крім того, для інвесторів пропонуються звільнення від ввізного мита та пільги на оренду землі. Такі стимули та звільнення залежать від галузі та місця інвестування [5]. Таким чином, В'єтнам створив експортні зони, високотехнологічні промислові зони, прикордонні й економічні зони для стимулювання притоку прямих іноземних інвестицій, без яких

неможливий промисловий розвиток. Як наслідок, обсяг виробництва та продуктивність промислового сектора значно зросли.

Досвід створення та функціонування СЕЗ показує, що за допомогою використання механізмів СЕЗ і залучення іноземного капіталу країни намагаються реалізувати програми промислового розвитку, дати поштовх до розвитку окремих галузей або регіонів країни, вийти на новий рівень промислового розвитку, покращити соціально-економічні умови. Уряди країн намагаються поєднати інтереси іноземних інвесторів з національними пріоритетними програмами економічного розвитку через механізм функціонування СЕЗ шляхом використання принципу «пільги для іноземних інвесторів – вимоги до іноземних інвесторів – економічний ефект для розвитку даної країни». Історія розвитку СЕЗ накопичила багатий досвід у залученні іноземних інвестицій, його аналіз та використання може бути корисним для обґрунтування методів та організації державної інвестиційної політики в Україні у найближчому майбутньому.

References:

1. ASEAN Investment Report 2020–2021 (2021). Available at: <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/09/AIR-2020-2021.pdf>
2. Vietnam Foreign Direct Investment (2021). Available at: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/vietnam/foreign-direct-investment--of-nominal-gdp>
3. Bui Thi Minh Tam (2019) SEZ Development in Cambodia, Thailand and Vietnam and the regional value chains. Available at: https://www.ide.go.jp/library/English/Publish/Reports/Brc/pdf/24_05.pdf
4. An overview of vietnam's infrastructure development & key economic zones (2021). Available at: <https://bwindustrial.com/invest-in-vietnam/legal-and-business-environment/an-overview-of-vietnams-infrastructure-development-key-economic-zones/>
5. Vietnam's Industrial Zones – How to Pick a Location for Your Business (2019). Available at: <https://www.vietnam-briefing.com/news/vietnam-industrial-zones-how-to-pick-location-for-your-business.html/>